

Veřejná ochránkyně práv
Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.

V Brně dne 19. dubna 2016
Sp. zn.: 1185/2014/VOP/MV

Vaše č. j.: KrÚ 11503/2016/OOPKŽÚ

Vážený pane řediteli,

dne 5. 2. 2016 jsem Vám zaslala zprávu o šetření, jež jsem vedla na základě podnětu pana L. V. a Ing. M. H. (dále „stěžovatelé“). Předmětem šetření byl postup Úřadu městyse Choltice (dále „matriční úřad“) a Krajského úřadu Pardubického kraje (dále „krajský úřad“) ve věci zápisu narození dcery stěžovatelů, narozené 2014 ve X.. V této věci není třeba přijímat opatření k nápravě. Ve zprávě jsem dodatečně hodnotila postup obou úřadů. Protože jsem došla k závěru, že jak matriční úřad, tak krajský úřad se dopustily pochybení, vyzvala jsem Vás a starostu městyse Choltice Mgr. Tomáše Bolka, abyste se ke zprávě případně vyjádřili.

Obdržela jsem Vaše nesouhlasné vyjádření ze dne 7. 3. 2016 a rovněž nesouhlasné vyjádření starosty městyse Choltice Mgr. Tomáše Bolka ze dne 9. 3. 2016.

Ve svém vyjádření jste uvedl, že se neztotožňujete s celkovým vyzněním mé zprávy. Zpráva podle Vás dostatečně nereflektuje nestandardní chování účastníků řízení. Setrváváte na názoru, že postup krajského úřadu byl správný. Ke zprávě jste vnesl celkem pět konkrétních námitek.

Domníváte se, že matriční úřad nepochybil, když učinil dotaz na orgán sociálně-právní ochrany dětí, zda jsou mu o poměrech v dotčené rodině známy nějaké informace. Naznačujete, že vzhledem k nedůvěryhodnému chování účastníků řízení byl matriční úřad rovněž povinen upozornit tento orgán na možnost existence situace spadající do jeho kompetence.

Ve zprávě jsem uvedla, že matrikářka dala podnět orgánu sociálně-právní ochrany dětí telefonicky. Ve spisu matričního úřadu o tom není žádný záznam, takže není zřejmé, proč se na orgán sociálně-právní ochrany dětí obrátila. Jisté je, že tak učinila brzy po obdržení oznámení o narození dítěte. Dva možné důvody, proč se matrikářka mohla obrátit na orgán sociálně-právní ochrany dětí, jsem ve zprávě označila za neoprávněné (narozené dítě je ohrožené nebo žádost o šetření v rodině). Konstatovala jsem, že orgán sociálně-právní ochrany dětí je povinen poskytnout správnému orgánu informace potřebné pro správné řízení, jestliže je získal v rámci své předchozí činnosti, nikoliv provádět v rodině šetření na žádost správného orgánu. Nyní pro úplnost dodávám, že orgán sociálně-právní ochrany dětí mohl mít stěžív na přelomu ledna a února 2014 ze své předchozí činnosti informaci o tom, zda se v rodině narodilo XX. YY. 2014 dítě. K Vaší zmínce o nedůvěryhodném jednání účastníků řízení jako důvodu podání podnětu orgánu sociálně-právní ochrany dětí dodávám, že starosta Mgr. Bolek ve svém vyjádření ze dne 9. 3. 2016 uvedl, že podle jeho šetření z první návštěvy stěžovatele na matrice vůbec nevyplývalo, že rodiče dítěte cíleně nebudou s matrikou spolupracovat.

Důrazně nesouhlasíte s tím, jak je ve zprávě interpretován obsah rozhodnutí krajského úřadu ze dne 18. 7. 2014. Citujete jak z mé zprávy, tak z odůvodnění rozhodnutí krajského úřadu. Uvádíte, že právní názor krajského úřadu ohledně dalšího vedení řízení nebyl v žádném případě zákazem, aby matriční úřad prováděl v řízení další důkazy kromě těch, které byly v rozhodnutí výslovně uvedeny. Zmiňujete také, že řízení o zápisu do matriky není primárně řízením vyhledávacím.

Ve zprávě jsem uvedla, že z rozhodnutí krajského úřadu vyplývá, že matriční úřad nemá zápis do knihy narození provést, jestliže rodiče nepředloží doklady k prokázání skutečnosti dle § 16 odst. 4 zákona o matrikách¹. Krajský úřad v odůvodnění svého rozhodnutí ze dne 18. 7. 2014 výslovně uvedl: „*Provedení zápisu do knihy narození bez toho, aby odvolatelé předložili doklad požadovaný § 16 odst. 4 zákona o matrikách, tak není možné. V opačném případě by se jednalo o porušení zákona a v konečném důsledku o popření ustanovení § 16 odst. 4 zákona o matrikách, pokud by zápis do knihy narození byl učiněn i v případě, že by rodiče nepředložili žádné doklady k prokázání skutečnosti, že matkou dítěte je žena, která dítě porodila...*“ Tyto úvahy krajského úřadu nadále považuji za nesprávné. Ve zprávě jsem uvedla, že kvůli nesoučinnosti rodičů nelze dítěti upírat právo na brzkou registraci a na totožnost. Na tomto svém závěru trvám. Uvedla jsem, že není správné „trestat“ rodiče nevydáním rodného listu dítěte, a naznačila jsem, že za neplnění svých povinností podle zákona o matrikách a podle správního řádu² by měli být potrestáni jiným způsobem, např. projednáním pro přestupek. Souhlasím s tím, že řízení o zápisu do matriky není primárně řízením vyhledávacím. Je však třeba dodat, že neplní-li oznamovatel nebo účastník řízení svoje povinnosti, pak má matriční úřad obstarat podklady k provedení matričního zápisu z úřední povinnosti.

Namítáte, že absence vyhlášeného pátrání po ztraceném novorozenci by měla podmiňovat pochybnosti ohledně tvrzeného mateřství. Uvádíte, že pochybnosti o mateřství stěžovatelky byly způsobeny mimořádnými okolnostmi případu a nedůvěryhodným jednáním účastníků řízení.

Ve zprávě jsem uvedla, že při aplikaci § 16 odst. 4 zákona o matrikách se lze setkat z hlediska hodnocení důkazů se dvěma odlišnými situacemi. V daném případě bylo záznamem v těhotenském průkazu a zprávou gynekoložky MUDr. L. prokázáno těhotenství stěžovatelky. Podle mého názoru stačilo prokázat, že stěžovatelé mají v péči dítě odpovídající věku dítěte, jehož narození stěžovatel XZ. YY. 2014 oznámil. Za velmi nepravděpodobnou jsem uvedla možnost, že by stěžovatelka dítě nedonosila a v krátké době si opatřila cizí dítě. Vyhlášení pátrání o ztraceném novorozenci jsem zmínila jen jako příklad, kdy by pochybnosti o mateřství stěžovatelky za takto zjištěného stavu věci mohly být důvodné. Zdůraznila jsem, že v daném případě nešlo o situaci, kdy by byla prokázána existence dítěte v péči ženy, která o sobě tvrdí, že je matkou, avšak nebylo prokázáno její těhotenství.

Neztotožňujete se s mým hodnocením lhůty, v níž krajský úřad rozhodl o odvolání. Delší lhůtu vysvětlujete nutností rozhodnout přednostně o vznesených námitkách podjatosti.

---

¹ zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

² zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

Ve zprávě jsem uvedla, že za neadekvátní považuji lhůtu, v níž krajský úřad o odvolání rozhodl, vzhledem k tomu, že s výjimkou jednání dne 28. 5. 2014 zřejmě další úkony v této věci neprováděl. Vaši námitku akceptuji. Krajský úřad měl snahu přesvědčit se o existenci dítěte v péči stěžovatelů a předvolal je k ústnímu jednání na 28. 5. 2014. Poté, kdy stěžovatelé vznesli námitku podjatosti vůči úředním osobám zúčastněným na tomto jednání, bylo nutné rozhodnout nejprve o těchto námitkách.

Nesouhlasíte s tím, že přerušení správního řízení a podání podnětu soudu bylo svého druhu sankcí za nesoučinnost stěžovatelů, a namítáte, že podání podnětu soudu je legitimním, zákonem předvídaným úkonem. Uvádíte, že soud by podnět nepřijal, pokud by nebyl důvodný. Dodáváte, že součástí zprávy o šetření by měly být objektivní, šetřením podložené závěry, nikoli subjektivní úvahy o motivaci zúčastněných správních orgánů.

Ve zprávě jsem uvedla, že přerušení správního řízení a podání podnětu soudu lze chápat jen jako jakousi svého druhu sankci za nesoučinnost stěžovatelů, kteří odmítli předložit existující podklady. Nestandardnímu jednání stěžovatelů jsem se ve zprávě věnovala dostatečným způsobem a toto jednání také náležitě zhodnotila. Objektivně byli postiženi pouze tím, že matriční úřad nezapsal jejich dítě do knihy narození a nevydal rodný list ani tehdy, když k tomu shromáždil podle mého názoru dostatečné podklady. S Vaším názorem, že podání podnětu soudu, které učinil matriční úřad, bylo zákonem předvídaným úkonem, nemohu souhlasit. Neuvádíte, které ustanovení zákona máte na mysli. Podle zákona o matrikách má matriční úřad při zápisu narození učinit oznámení soudu ve dvou případech³, které lze použít v případě nalezených dětí. V těchto zákonem předvídaných případech soud určuje dítěti jméno a datum jeho narození. V daném případě podal matriční úřad soudu podnět k zahájení řízení o zjištění skutečnosti, zda matkou dítěte, údajně narozeného XX. YY. 2014 ve X., je stěžovatelka. Jednalo se o podnět k zahájení řízení o určení mateřství. Podle § 426 zákona o zvláštních řízeních soudních⁴ se na řízení o určení mateřství použijí ustanovení o určení otcovství přiměřeně. Podle § 418 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních lze řízení o určení otcovství zahájit jen na návrh. Soud řízení o určení mateřství nemohl zahájit bez návrhu jen na základě oznámení matriky. Nebylo by ale asi správné, aby soud zůstal nečinný. Jmenoval proto nejdříve dítěti opatrovníka, který návrh na určení mateřství za dítě podal. Zákon tedy nepředvídá úkon, kterým by matriční úřad inicioval zahájení řízení o určení mateřství. Domnívám se, že návrh na určení mateřství by mohla podat stěžovatelka, kdyby ji matriční úřad odmítl zapsat jako matku do matriky. Mohla by se bránit zřejmě i cestou správního soudnictví, kdyby matriční úřad sice zapsal narození dítěte, ale zápis matky odmítl správním rozhodnutím.

Z vyjádření starosty ke zprávě vyplývá, že nesouhlasí především s názorem, že matriční úřad shromáždil dostatečné podklady k zápisu narození dcery stěžovatelů do knihy narození. Má za to, že před rozhodnutím soudu o určení mateřství nebyly splněny podmínky dané zákonem pro zápis do knihy narození. Starostovi Mgr. Tomáši Bolkovi jsem sdělila, že si vážím pečlivosti, s jakou se matriční úřad tomuto

---

³ Ustanovení § 17 odst. 3: „Nelze-li ani po následném dalším šetření zjistit datum narození dítěte nezjištěné totožnosti, matriční úřad o tom učiní oznámení soudu a datum narození dítěte určí soud.“

Ustanovení § 18 odst. 4 písm. d): „Matriční úřad nezapíše do knihy narození jméno, popřípadě jména, a učiní o tom oznámení soudu, jestliže rodiče nejsou známi.“

⁴ zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

neobvyklému případu věnoval. Pokud jsem vytýkala matričnímu úřadu některá pochybení, naznačila jsem ve zprávě, že byla důsledkem nedostatečného metodického vedení ze strany Ministerstva vnitra a právního názoru krajského úřadu.

Vážený pane řediteli, vážím si toho, že jste se ke zprávě poměrně obsáhle vyjádřil. Polemika nad právním hodnocením a úvahami o aplikaci zákona je vždy milejší než ignorance. S výjimkou lhůty pro vydání rozhodnutí o odvolání však neshledávám důvody k přehodnocení své zprávy ze dne 5. 2. 2016. Na svých závěrech týkajících se aplikace § 16 odst. 4 zákona o matrikách trvám. Stěžovatele o Vašem vyjádření, o vyjádření starosty městyse Choltice a o svém konečném hodnocení vyrozumívám.

S pozdravem

Mgr. Anna Š a b a t o v á, Ph.D., v. r.
(dopis je opatřen elektronickým podpisem)

Vážený pan
Ing. Jaroslav Folprecht
ředitel
Krajský úřad Pardubického kraje
Komenského nám. 125
532 11 Pardubice

Údolní 39
602 00 Brno
tel: (+420) 542 542 888, fax: (+420) 542 542 112